

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת שמיוני תש"פ * 484

נועם הנשמות
פרקי ערגה לשבת קודש

על השולחן
הרב אברהם ישראל פרידמן

מטבע של אש

"אש זרה" - האש שלא הנרתם

צילום: יוחאל קוק

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נֹדֵב וְאָבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי יְהוָה אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם: וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ (ויקרא י, א-ב)

ים של מלל נשפך כדי לעמוד על טיב חטאם של שני בני אהרון בקרבנות לפני השם. גם אם "אש זרה" היא זו - אסור לנו להתקרב אליה. נשיל נעלינו מעל רגלינו כי המקום אשר אנו עומדים עליו - קודש הוא.

לפי פשוטו של מקרא - וכפי אשר עמד על כך אדוננו רש"י - חטא בני אהרון נסוב על היכנסם למקדש בעודם שתויים. כך הלא מעיד הפסוק בעצמו בהתאם לצו האלוקי שניתן מיד לאחר חטאם:

וַיִּדְבַר ה' אֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר: יֵינ וּשְׁכַר אַל תֵּשֶׁת אֶתְּךָ וּבִנְיָךְ אֶתְּךָ בְּכַאֲכֶם אַל אֵהָל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדוֹרֹתֵיכֶם (ויקרא י, ט)

ובכל זאת, עד היום הוטבע המונח בעם קודש: "אש זרה" אשר לא ציווה ה' אותם. לאו-דווקא בהקשרים של הקטרת אש הקטורת. אבל דומה שנעוץ בין בתרי הדברים רעיון מופלא שקשה להתעלם ממנו.

הבה נתבונן נא יחד: מדוע דווקא מדוע הקטרת אש במצב של שתויי יין נחשבת עקרונית ל"אש זרה"; לכאורה הקטירה כהלכתה - בעצם - וכי רק עשויה במצב של שכרות. מה אפוא כה רע ומגונה בכך עד- כדי שהאש הזו - בעצמה - "זרה" היא?

דומה, שאפשר לולף תבלין קל על הדברים.

פורים היה לא מזמן, ואת ארבעת הכוסות לגמנו אך לפני ימים אחדים.

מי שניסה את מזלו ביין - מרגיש היטב (או שכבר שוכח להרגיש..). מה הוא חווה. הדם מקבל זריקת-מרץ חריפה והוא מתחיל להסתחרר כמו הניף היום

דגל שחור. התוצאה הגופנית אף-היא לא בוששת מלבוא. האדם נכנס למצב של ערפול-חושיים. אקסטזה שכזו. עד שלא ידע או קצת פחות.

"מצב יין", בהכרח, מזמין מציאות של: "אש זרה". מציאות של שתיית יין, היא מציאות בה האדם חש אש סינתטית-משהו, אשר איננה מייצגת אותו, כאדם הנמצא בשפיותו, ביישוב-דעתו. הדם רותח, מבעבע. כמעט חסר-מעצורים. הוא נראה ככה.

השיכור, בין אם בדברים שבגשם בין שכרות, לא יכול לתת כובד-משקל למעשיו ולדבריו, והתוצאה - עגומה. במעונם של צדיקי ישראל תמיד נחה רוח של שלווה ואצילות שלא מן העולם-הזהה. אבל יין מביא למצב של רוח סערה.

"אש זרה", שני צדדים למטבע. אש הקטורת ואש היין.

כמה נפלא.

... רבים עוסקים
בבעיות שמירת השבת
בעידן הטכנולוגיה.
מכונים מוצאים פתרונות
הולמים. אולם השאלה
היא לא רק כיצד לשמור
את "שמור את יום השבת"
אלא כיצד לזכור את יום
השבת ולתת צביון של יום
מנוחה וקדושה.

"סביר שלא ירחק היום,
וימצאו את הדרך הטכנית
להפעיל טלפון מבלי
חשש איסור מלאכה.
אולם נתאר לעצמנו שבת
עם אפשרות שימוש
בטלפון.. הרי בוודאי
שהשבת כיום מנוחה מכל
מלאכה - תיפגם.

"בעידן הרובוטים
והמחשבים, בטלפון אפשר
לקנות ולמכור, לבנות,
להרוס ולנטוע, והכל מבלי
חילול שבת. אבל איך
תיראה השבת?... ומי יודע
אם לא זו הייתה כוונת
גזירת חז"ל 'שמא יתקן
כלי שיר'"

(הראשון"צ הגאון רבי אליהו בקשי-
דורון זצ"ל - קובץ בניין אב 'רפואה
בהלכה' סימן ח')

לתשומת ליבכם!

מהדורת הדפוס
מצומצמת.

לקבלת הגיליון במייל,
שלחו בקשה ל:

abyisrael@gmail.com

הבן הרשע - היום שאחרי

הרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א

ראש מכון 'שתולים'

כנגד ארבעה בנים דיברה תורה. הבן החכם - הוא משאת הנפש של כל הורה בישראל... גם הבן התם ושאינו יודע לשאול, זוכים מאיתנו להבנה ואמפטיה.

אבל הבן הרשע - הוא המושמץ והדחוי ביותר. יש אפילו הגדות בהם מציירים אותו עם עגיל באוזן, פרצוף זועם ואגרוף מונף... האמנם נגזר עליו גירוש מחיק המשפחה?

היום נלמד את סוגית 'הבן הרשע' מזווית ראייה אחרת לגמרי, בהתבסס על גדולי המפרשים.

"... נשהבן הרשע שואל 'מה העבודה הזאת לכם, הרי שהוא מאמין בעיקרון ב'עבודה', אך חושב שזה 'לכם ולא לו', מעצמו התייאש..."

בפירושו הרשב"ץ על ההגדה (אחד מן הראשונים), מקביל את ארבעת הבנים ל'ארבעה שנכנסו לפרדס' (גמ' חגיגה יד), וכותב שהבן הרשע הוא בבחינת אלישע בן אבויה, המכונה 'אחר', אשר בתחילה היה גדול מאד בתורה, אך לבסוף נפל לכפירה.

אולם משמע מדברי חז"ל, כי הכפירה של אלישע הייתה רק חיצונית, ואילו בתוך הלב הוא נשאר מאמין! כאשר תלמידו רבי מאיר ביקש ממנו 'חזור בך!' השיב לו אלישע, 'כבר שמעתי בת קול מאחורי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר' (גמ' חגיגה טו). הרי לנו כי גם אלישע שנפל לכפירה, נשארה לו נקודה פנימית של רצון לחזור, אלא שחשב שלא יקבלו אותו בתשובה.

אמנם, מסביר החפץ חיים, כי טעות הייתה בידו! אף החוטא היותר גדול מתקבל בתשובה וגם אלישע אם היה שב היה מתקבל, אמנם שמע בת קול שובו בנים שובבים חוץ מאחר, וטעה בחושבו שנועלים לפניו שערי תשובה, אבל לא כן כוונת הבת קול, אלא כי חטאיו כל כך רבו עד שאין מפצירין בו, לעומת שארי חוטאים שנאמר בהם שובו שובו וכו' אבל לגודל עוונותיו לא בקשו אותו, אבל אם דחק ונכנס בוודאי היו מקבלים אותו. ומקרא מלא הוא כי לא ידח ממנו נדח" (כתבי הח"ח, דוגמא מדרכי אבי, עח).

נמצא, שהבן הרשע מתריס רק בחיצוניות, ואילו בפנימיותו נשארה גחלת האמונה, אלא שהוא מיואש. לאור זאת שמעתי לבאר כי כשהבן הרשע שואל 'מה העבודה הזאת לכם', הרי שהוא מאמין בעיקרון ב'עבודה', אך חושב שזה 'לכם ולא לו', מעצמו הוא התייאש... התשובה לבן הרשע היא "אילו היה שם לא היה נגאל". מדוע עונים לו תשובה כל-כך קשוחה?

מסביר רבי צדוק הכהן מלובלין, שימו לב לדבריו המפתיעים והמרגשים: **"ועל שאלת הרשע בא התשובה אילו היה שם - לא היה נגאל, אבל אחר שגאל אותנו השם יתברך ועשה אותנו לאומה ישראלית, מעתה כיון שגם הוא נולד מישראל ונימול לשמונה, לא יועיל לו רשעתו להוציא עצמו מכלל ישראל, אף על פי שעשה תועבות, ואף על פי שחטא, ישראל הוא, ויהיה לו תיקון גם על מעשיו. ואף שאין שום השגה בשכלנו איך יוכל הרשע לבוא לידי תיקון אבל השם יתברך שהוא למעלה מהשגתנו הבטיחנו שלא ידח ממנו נדח" (פרי צדיק, פסח, ח).**

ביאור דבריו: התשובה לבן הרשע לא באה להרחיק אותו, אלא אדרבה לעודד אותו, 'להקהות את שיניו' על טענת היאוש שלו, ולומר לו, רק אילו היית במצרים לא היית נגאל, אבל עכשיו שהפכנו ל'אומה הישראלית' וגם אתה חלק ממנה - אתה בוודאי כן תיגאל לבסוף!

ואם נחזור למקבילו של הבן הרשע - אלישע בן אבויה - אכן כך בדיוק היה.

"מניין המרפסות" - חובה?

עם-קודש משתוקקים הם למצוות, וכבר הולך ופושט הנוהג לקיים מניין דרך מרפסות הבתים, כאשר כל אחד עומד בביתו שלו ורואה את החזן (כאשר מדובר באותו בניין. ראה הרחבה בעמוד 4).

מעתה יש מקום עמנו לדון: האם בעת זו שהדבר אפשרי, ישנה חובה להתפלל במניין במרפסות, וכאשר יש שכנים שיכולים לקיים תפילה בציבור בדרך זו (שאמנם היא בדיעבד, אבל אפשרית היא בשעה ייחודית זו), יהיו חייבים לקיים זאת.

ברם, עלינו באמת ללמוד מעיקר הדין את גדרי עניין תפילה בציבור.

זכורנו שבשעתו תמהנו קשות על דברי רב נחמן שהטעים מנהגו להתפלל בביתו מבלי לכנס מניין משום ד'טריחא ליה מילתא' (גמרא ברכות ז, ב) שהאמנם; וכי טרחה פוטרת מן המצווה (וכבר מצאנו כזאת בגמרא בשבת קנב, א, ראה שם, וכנודע שהרידיב"ז דן לגבי מצטער לגבי חובת קריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' בהתאם לדין מצטער שפטור מן הסוכה כמבואר בסוכה כו, א. ואין כאן מקומו).

ולאחר עיון בשעתו מצאנו בספר 'עמק ברכה' שנקט שמכך למדים אנו כי תפילה במניין אינה חובה גמורה, ולכך נקל עלינו להבין שבמקום טרחה יש להקל לפוטרו מכך. ונוסח דומה מביאים בשם הטור שנקט לשון "להשתדל בכל כוחו" בהקשר לתפילה בציבור.

אולם, כידוע, ה'אגרות משה' שלל זאת ודעתו כי מדובר בחיוב גמור, ואחת מההוכחות הניצחות שלו הינה מהדין שחובה ללכת עד שיעור ד' מילין לשם תפילה בציבור, ומשמע שיש לטרוח בעד המצווה (ותשוב אפוא כמובן הקושיא מדברי הגמרא בברכות דלעיל. ועייין). ועמדה זו רווחת בכלל ישראל אשר טורחים בכל ליבם ונפשם כדי להתפלל במניין ג' התפילות.

ולאור האמור לעיל, שומה עלינו לדון ביתר-שאת באשר לאמור לעיל: שכן, אם נאמר שאין מדובר בחובה גמורה, הרי שמעיקרא אין לטרוח עבודה, ומסתבר שאין חובה לדאוג בזמני דחק לקיימה באופן של בדיעבד. ברם, אם מדובר בחיוב גמור, שמא הרי זה תחת מטריית ד' מילין שחייבו האדם לטרוח בגין המצווה. אולם עצם השאלה טעונה חקירה כללית: האם חובה על האדם לטרוח לקיים מצווה כאשר היא נעשית מראש רק בצורה של 'בדיעבד'? ועייין.

ברם, לגופו של עניין כבר מצינו בגמרא בסוכה (כו, א) לגבי שומרי גנות ופרדסין שאינם חייבים לבנות במקום משכנם סוכה משום ש"תשבו כעין תדורו" וברש"י: "כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הזקיקתן תורה להניח דירתו ולדור כאן בסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ומצעותיו וזה אינו יכול להביאן שם מפני הטורח". משמע אפוא, שטורח פוטר מקיום המצווה. וכבר דנו בזה הראשונים.

והבן ש... יודע לשיר

הבכּי שנשמע לפתע מכיוון הספסלים האחוריים שבאוטובוס, לא ידע מרגוע. זהו בכי פתאומי שלא הוצמד לו הסבר הוגן. היה נשמע יותר כקול לילה. חרדה היסטורית שכזו.

הנהג המיומן אץ-רץ חיש לעבר האישה הבוכייה, וזו התקשתה לדבר.

בסוף, לאחר הפצרות, פלטה איזה משפט מגומגם.

"הלו, אתה שומע ר' מרדכי?", נשמע הקול מעבר לקו.

"כן. בהחלט. מה בפיך יקירי?"

"תשמע, אני נמצא כעת בקהילה חרדית בגרמניה, לצרכי בחינה והכרות למשרת החזן המקומי, והגבאים מבקשים שאשיר בפניהם גם כמה שירים עממיים באידיש. לך הרי יש ידע בחזנות ושירה, תוכל להזכיר לי איך שרים את השיר 'אויפן פריפעטשיק', כדי שארשום אותו לעצמי את מילות השיר ואחזור עליהן בעצמי".

ר' מרדכי זורגר, יהודי חסידי מפולפל ונעים שיחה, הוא נהג אוטובוס שכדאי לנסוע אתו. בנסיעה עמו לקברי צדיקים בגליל הוא מנעים את הנסיעה הארוכה בהסברים על המקומות שרואים בדרך, בווארטים חסידיים משובבי-לב על פרשת השבוע, ובהרבה רוח טובה ופניני חכמה. הנסיעה אתו - היא חוויה. אבל יש לו לר' מרדכי גם קו נסיעה אחר.

זהו קו נסיעה יומיומי היוצא בשעה שש וחצי בבוקר, מלוד לאשקלון, של רופאות ולבורנטיות העובדות במעבדות רפואיות. רוב הנוסעות עולות מברית המועצות, והן נוסעות באוטובוס בקביעות לעבודתן.

באחד הבקרים הגיע הטלפון מברלין. ר' מרדכי מתחיל לזמזם בקול את השיר, המדבר על כך ש'על הכירה בוערת אש קטנה ובכית חם, והרבי מלמד ילדים קטנטנים את האלף-בית'.

"זיממתי לו לאט ובהטעמה, בקצב הכתבה" - סיפר - "את מילות השיר: 'אויפן פריפעטשיק ברענט אַ פייערל/ און אין שטוב איז הייס/ און דער רעבע לערנט קליינע קינדערלעך/ דעם אלף-בית'".

"כך המשכתי גם את הבית השני: 'זאגט זשע, קינדערלעך, געדענקט זשע טייערע/ וואס איר לערנט דא/ זאגט זשע נאך אַ מאל, און טאַקע נאך אַ מאל: קמץ-אלף: אַ! (אמרו נא ילדים, זכרו נא יקירים, את שאתם לומדים פה. אמרו נא פעם נוספת, וממש פעם נוספת: קמץ-אלף: אַ!)".

אמר הכותב:

את הסיפור ה'השגחה פרטית' המרגש והמפתיע הזה סיפר הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א - ר"מ בשיבת 'אור התורה' באלעד, ששמע את הסיפור מכלי ראשון, מהנהג החסידי שהסיע את בני משפחתו לטיול 'בין הזמנים' בציוני הגליל ובדרך סיפר את דבר המעשה לנוכח עיניהם המשתאות של הנוסעים. שכן, 'אידישע מאמע' וקו לוד-אשקלון לא נפגשים כל יום.

חג הפסח - הלא הוא חג משפחתי. גם "הבן הרשע" שפרש לכאבנו (ולכאבו הסמוי) מן הדרך, מתקשה לפרוש מן הניגון.

חג הפסח - זה שנפרדנו ממנו זה עתה - הוא חוויה שמחזירה אותך תמיד לבית-אבא בתוניס, מרוקו, פולין או ליטא. לניגון ששווה אלפיים מילים. ניגון שנותן לכאבי הנשמה - ביטוי. מילים שרק ניגון יכול להביע אותן.

בחג הזה הילדים הרכים שואלים בניגון "מה נשתנה?", הניגון הנצחי שלא ייפסק לעולם.

המילים היהודיות-אידישאיות נשמעות היטב בחלל האוטובוס. מילים כה בלתי-שגרתיות לקו נסיעה לוד-אשקלון.

ולפתע נשמע קול בכי תמרורים מאחור. אחת הנוסעות פורצת בבכי חסר-מעצורים. כנהג לבבי ואחראי עוצר ר' מרדכי את הנסיעה, מבקש לדעת מה אירע, והאם יש צורך בהגשת סיוע רפואי.

האישה, הרחוקה משמירת המצוות, הצליחה למלמל משהו מתוך הבכי. "א-ת-ה-ה-שיר-הז-ה-ס-ס-בתא הייתה שרה ברוסיה, אחרי שהיא הייתה מ---דליקה נרות לכבוד שאבעס קוידש", סיפרה בקול נשנק. הלבונטית החילונית שהגיעה מארץ הכפירה, מתברר, הקשיבה לזמזום הניגון והיא שבה עשרות שנים לאחור, אל ביתם היהודי השורשי של סבא וסבתא. היא המשוכה לבכות והנהג, בניסיון להרגיעה, הבטיח לה ש... למחרת יביא את הדיסק עם הניגון הישן-נושן.

אמר ועשה. ר' מרדכי מגיש לה את הדיסק הלזה וזו, בתגובה, מודיעה לכל הנוסעות בחגיגות מהולה בהתרגשות: "אני, אני מתכוונת להדליק נרות לפני שבת, בדיוק כמו שסבתא שלי הייתה מדליקה!"

אבל כאן הסיפור לא נחתם. חלפו מספר שנים, ור' מרדכי מקבל לביתו הזמנה להשתתף בחתונתו של בנה של הלבונטית מלוד, בצירוף מספר טלפון.

ואז מתברר לו שאותה אשה שהאזינה לניגון, החלה להדליק נרות לפני כניסת שבת. בהמשך החלה לשמור על כשרות ולהתחזק יותר ויותר, עד שבנה שב בתשובה שלמה. הוא נכנס ללמוד בישיבה לבעלי תשובה, וכעת הוא נישא בשעה טובה, מקים בית יהודי חרדי לתפארה, והכל בזכות הניגון...

מנייני המרפסות ומכתב גדול הפוסקים

“אפשר לעלות לתורה שכנים הרואים את הקורא דר המרפסת”

זה כבר הפך ל"טרנד" (עד כמה שניב זה שייך לדברי קודש): מנייני המרפסות. במכתב ארוך ומנומק שכתב לאחרונה ראב"ד העדה החרדית הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א הוא מציג את כלל צדדי ההלכה לפרטיה << עיקרי המכתב - בפנים

להרבות בתפילה ותחנונים. הגר"מ שטרנבוך

בעקבות הפולמוס ההלכתי על היתר תפילה בציבור דרך מרפסות, כתב בשבוע שעבר מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א מכתב מפורט לרבני הקהילות, בו פירט הוראות וההנחיות מדויקות להצטרפות בתפילה בציבור בימים אלו דרך המרפסות.

כזכור, לפני מספר שבועות פורסם כי רבני קהילות בארה"ב פנו בשאלה דחופה למרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א על השיטה שהומצאה לאחר סגירת בתי הכנסיות בארה"ב, לערוך מניינים על ידי "צירוף ראייה" של שכנים העומדים במרפסות ורואים אלו את אלו.

מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א השיב לרבני ארה"ב, כי אכן ניתן לסמוך על צירוף הראייה להיחשב כתפילה במנין, וכי אף ניתן לכבד בעליה לתורה שכנים המתגוררים במרפסות הסמוכות, וזאת על אף שאינם יכולים לגשת פיזית לספר התורה.

בעקבות הוראת מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א לרבני ארה"ב, כי אכן ניתן לסמוך על צירוף הראייה להיחשב כתפילה במניינים במרפסות דרך "צירוף ראייה" כאשר גם כמה מגדולי האדמו"רים נהגו כך בשבתות האחרונות בהצטרפות בתפילת מרפסות.

בשבועיים האחרונים, לאחר שההנחיות בארץ הוחמרו, ובהוראת גדולי ישראל נאסר להתפלל בציבור, התפשטה תפילת המרפסות גם לארץ ישראל, ובעקבות כך התעורר פולמוס הלכתי נרחב על הדרכים השונות לצירוף, ושאלות רבות על לפתחי רבני הקהילות על פרטי ההלכות בסוגיא החדשה.

לאחר שבימים האחרונים פנו רבני קהילות בארץ ובעולם למרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א לברר ולשאול על כללי ההצטרפות למניין דרך המרפסות, נכנס מרן פוסק הדור שליט"א לעובי הקורה וערך תשובה מפורטת המתפרסת על פני כמה עמודים, בהם הרחיב לבאר את כללי ההצטרפות במניין בימים אלו.

את מכתבו פותח מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך בדברי התעוררות נוכח המצב הקשה בארץ ובחו"ל: "הן כל לבב דוי וכל ראש לחלי בהגיע הידיעות הקשות על התפשטות מחלת הקורונה בארץ הקודש וברחבי העולם, כשרבים מאח"י ובהם גדולי ישראל ומרכיצי תורה ומנהיגי קהילות שוכבים על ערש דוי ומצפים לישועה, ישלח ה' דברו וירפאם במהרה, ובעוה"ר רבים נסתלקו לבית עולמם לאחר שנחלו במחלה זו, וחלקם אף הותירו יתומים ואלמנות ה", והשבר בבית ישראל גדול מאוד.

"אוי לנו כי חטאנו, והחובה מוטלת עלינו לפשפש במעשינו ולחשוב על מה עשה ה' לנו ככה, ולתלות עינינו לקב"ה בתפילה ובתחנונים שיסיר מעלינו את המכה הזאת".

בהמשך מכתבו קובע מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א כי המתפללים ביחידות בעקבות המצב, מקבלים שכר כאילו התפללו בציבור: "בוודאי הקב"ה נותן שכר לאותם הנמנעים בעת הזאת מלהתפלל בציבור, כאילו התפללו בציבור, וכמו שאמרו חז"ל (קידושין מ' ע"א) "חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה".

בדבריו ממשיך מרן פוסק הדור: "אכן באתי בזה לעורר בדבר כמה הלכות הנוהגים למתפללים בתוך ביתם", ובשלב זה הוא עובר למקורות ההלכה בנושא צירוף דרך המרפסות, כשמסקנת הדברים מכריע במכתבו שישה כללים בסיסים לצירוף דרך המרפסות:

- א] עשרה שכנים הרואים אלו את אלו דרך החלון או מרפסת ביתם, וכולם שומעים את הש"ץ, מצטרפים למניין, וראוי שהש"ץ יוסיף תנאי שאם אין מצטרפין תהא תפילתו נדבה.
- ב] באופן שיש שביל המפסיק בין הבתים, אותם העומדים במרפסות הגבוהות למעלה מעשרה טפחים יש להקל עכשיו שמצטרפים, אבל אותם העומדים מתחת עשרה טפחים אינם מצטרפים למניין כשיש שביל המפסיק ביניהם.
- ג] אם הש"ץ רואה את כולם די בזה, וחשיב רואין אלו את אלו, אבל אם אין הש"ץ רואה את כולם, לא מהני מה שיש אחד מתוך המניין הרואה את כולם.
- ד] בקריאת התורה כשמצטרפים באופן הנ"ל על ידי מרפסות, יעלה לתורה תחילה הבעל קורא או אחרים הנמצאים בבית זה, ולאחריהם אפשר לכבד בעליות את השכנים הנמצאים בשאר המרפסות ששומעים את קריאת התורה.
- ה] לדעת הרבה פוסקים מצוות קריאת התורה היא חובת ציבור ולא חובת יחיד, ולדעתם המתפלל בביתו ביחידות אינו חייב מעיקר הדין לשמוע בקריאת התורה.
- ו] במניינים אלו הנערכים במרפסות, מוטב לעת עתה שייסלקו הכהנים עצמם מהמניין לפני "רצה", ולא יקראו להם לעלות לישא כפיהם.

את מכתבו חותם מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א בדברי התעוררות על חובת התפילה בימים אלו: "העיקר יש לזכור שמקור הישועה תלוי בתשובה והתפילה והצדקה שהם מעבירים את רוע הגזירה, וכמה שמוטל עלינו חיוב השתדלות לקיים תקנות הרופאים וכמו שנאמר "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", הרי ביותר מוטל עלינו חיוב להרבות בתפילות ותחנונים, ועל כן בימים אלו יש להרבות בצדקה לעניים ובני תורה שמגן ומציל כתרס מפני הפורענות, וכמו כן ראוי לכל אחד להוסיף בכל יום תפילת "אבינו מלכנו" בשחרית סמוך לתפילה, שתפילת "אבינו מלכנו" כלול בה כל התפילות המועילות לביטול הגזירה, וכמו כן יש לומר תהלים לאחר כל תפילה, להחדיר אמונתנו כי הכל מיד ה' ואין כאן מכה טבעית בעלמא חס ושלום".